

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **M. D.**, zast. Mgr. Miroslavem Dvořákem, advokátem, se sídlem Partyzánská 16, Bruntál, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 376/1, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 11. 2011, č. j. 38 Ad 29/2010 – 70,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 11. 2011, č. j. 38 Ad 29/2010 – 70, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Krajského úřadu Moravskoslezského kraje (dále též „krajský úřad“) ze dne 4. 6. 2010, č. j. MSK 78152/2010 bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu v Bruntále (dále též „správní orgán prvního stupně”) ze dne 1. 4. 2010, č. j. 20486/2010/BRU, kterým správní orgán prvního stupně podle ustanovení § 21 a § 51 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, uložil žalobci vrátit přeplatek na dávce příspěvek na živobytí ve výši 50 230 Kč za období od března 2007 do září 2008, s odůvodněním, že dávka byla žalobci v uvedeném období poskytována neprávem, když byl na základě nepravdivých údajů posuzován jako osoba bez přístřeší.

V odvolání proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně žalobce namítal účelovost postupu správního orgánu prvního stupně a zdůraznil, že správnímu orgánu sdělil pravdivé údaje, neboť se svou matkou minimálně od března 2007 nežil ve společné domácnosti a byl tudíž osobou bez přístřeší.

V odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí žalovaný konstatoval, že žalobci byla na základě žádosti o příspěvek na živobytí ze dne 13. 3. 2007 přiznána měsíčně vyplácená
dávka - příspěvek na živobytí ve výši 3 126 Kč. Žalobce byl posuzován jako osoba bez přístřeší, neboť tuto informaci uvedl v žádosti o dávku i v informacích o užívaném bytu. V protokolu z téhož dne žalobce uvedl, že „bydlí po známých“ a pokud si zajistí podnájem nebo jinou formu bydlení, oznámí tuto skutečnost správnímu orgánu. Žalovaný se ztotožnil se závěry správního orgánu prvního stupně, který po provedeném dokazování shledal, že žalobce je ve smyslu § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu společně posuzovanou osobou se svou matkou, paní P. D., která pobírá starobní důchod. Provedl nové posouzení nároku na příspěvek na živobytí od března 2007 do září 2008. Vzhledem k tomu, že žalobce nepředložil doklady o výši odůvodněných nákladů na bydlení ve smyslu § 34 zákona č. 110/2006 Sb., ke kterým se při stanovení nároku na příspěvek přihlíží, byl pro účely posouzení nároku žalobce na příspěvek na živobytí započten příjem společně posuzovaných osob (žalobce a jeho matky) bez snížení o přiměřené náklady na bydlení. V jednotlivých posuzovaných měsících tak příjem společně posuzovaných osob převyšoval částku živobytí a nárok na dávku - příspěvek na živobytí tak žalobci nevznikl.

Žalovaný v této souvislosti poukázal na obsah písemností žalobcem adresovaných Společenství vlastníků bytových jednotek S. ze dne 10. 3. 2007 a 11. 3. 2007, sdělení tohoto společenství vlastníků, že žalobce není odhlášen ze služeb spojených s užíváním bytu jeho matky, vyúčtování služeb za rok 2007, kde je uveden jako osoba spolubydlící, evidenčního listu ze dne 1. 10. 2008 a výpovědi svědků ze dne 18. 9. 2008 a 23. 10. 2008 bydlících v místě trvalého pobytu žalobce, kteří shodně uvedli, že žalobce vídají v místě bydliště často a v domácím oblečení. Z uvedených důkazů podle žalovaného vyplývá, že žalobce se v místě trvalého pobytu zdržuje a navíc vystupuje jako spolumajitel nebo uživatel předmětného bytu. Své tvrzení, že v bytě matky nežije, žalobce neprokázal, když nepředložil doklady o vztahu k jinému bydlení. Poté, co byl stanoven okruh společně posuzovaných osob, kdy matka žalobce nebyla z tohoto okruhu vyřazena, nebylo správnímu orgánu umožněno provedení sociálního šetření k ověření tvrzení žalobce, že se v bytě matky nezdržuje. Námitce žalobce o účelovosti jednání správního orgánu prvního stupně tak nelze podle žalovaného přisvědčit.

Žalovaný uzavřel, že v posuzované věci došlo k naplnění ustanovení § 51 zákona o hmotné nouzi a správní orgán prvního stupně postupoval v souladu s právními předpisy, když žalobci uložil vrátit přeplatek na dávce příspěvek na živobytí, neboť dávka byla přiznána na základě nepravdivých údajů.

Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného včas žalobu u Krajského soudu v Ostravě, kterou posléze doplnil prostřednictvím advokáta Mgr. Miroslava Dvořáka, který mu byl ustanoven usnesením krajského soudu ze dne 2. 12. 2010, č. j. 38 Ad 29/2010 - 28. Poukázal na skutečnost, že již od března 2007 byl při návštěvách správního orgánu opakovaně vyzýván zejména k tomu, aby uvedl a doložil místo svého bydliště a současně doklad, že již není hlášen k trvalému pobytu na adrese bytu své matky a byl odhlášen ze služeb spojených s užíváním tohoto bytu. Tento postup správního orgánu označil žalobce za chybný, neboť neměl reálnou možnost požadované údaje a doklady předložit. Žalobce

totiž nemohl uvést či doložit místo svého bydliště, neboť je reálně neměl, jelikož v rozhodném období neměl žádné stálé přístřeší a pouze příležitostně a dočasně využíval různých možností.

Ke konci léta 2008 žalobce podal žádost o mimořádnou pomoc na uhrazení správního poplatku na vydání průkazu profesní způsobilosti. Téměř bezprostředně po podání žádosti byl vyzván, aby doložil svůj pobyt, včetně dokladů o něm, jinak bude zahájeno řízení o zastavení vyplácení sociálních dávek. Na tuto hrozbu žalobce uvedl, že žádný právní dokument ke svému pobytu nemá, aktuálně se zdržuje na zahradní chatě známého, která nepodléhá evidenci nemovitostí a může se zde zdržovat jen pod podmínkou, že majitel nebude v souvislosti s pobytem žalobce jakkoliv obtěžován. Pod tlakem správního orgánu a hrozbou odejmutí dávek byl žalobce donucen uvést jméno majitele chaty J. L. a její umístění. Následovalo téměř okamžité předvolání majitele chaty, který do protokolu uvedl, že se žalobce v jeho chatě nepravidelně zdržoval. Poté žalobce ze své chaty vykázal s odůvodněním, že porušil dohodu a navíc mu vznikla předvoláním ke správnímu orgánu škoda.

Za nesprávný postup správního orgánu označil žalobce rovněž požadavek na doložení zrušení trvalého bydliště na adrese matky žalobce, či odhlášení žalobce z příslušné evidence k tomuto bytu, neboť toho žalobce nebyl schopen samostatně dosáhnout, jelikož mu k danému bytu nesvědčilo vlastnické právo a předmětné změny byla oprávněna provést pouze jeho matka. V této souvislosti poukázal na skutečnost, že v období přelomu roku 2006 a 2007 se neúspěšně pokoušel provést odhlášení svého trvalého bydliště z adresy bytu své matky a osobně jednal s pracovnicí Obecního úřadu paní Z. H., vyřizující mimo jiné otázky pobytu osob, která mu výslovně sdělila, že požadovanou změnu nelze provést bez součinnosti s matkou žalobce.

Žalobce dále poukázal na skutečnost, že tatáž pracovnice byla vyslechnuta v jeho věci jako svědkyně. Uvedla, že se žalobce z čísla domu 344 (matka žalobce bydlí v čísle 342) odstěhoval, přesto ale žalobce pravidelně vídává v okolí domu v domácím oblečení. Žalobce ji začátkem roku 2007 oznámil, že se v bytě své matky trvale nezdržuje a žádá proto o změnu trvalého pobytu. Matka žalobce podala dne 14. 11. 2008 žádost o zrušení trvalého pobytu žalobce k rukám referentky Z. H. a trvalý pobyt žalobce u jeho matky byl poté zrušen, o čemž se však žalovaný účelově nezmiňuje. Podle žalobce „*svědek žalovaného Zuzana Hájková měl dostatek času na to, aby vzhledem k předcházejícím událostem svou kategorickou výpověď opravila a oznámil příslušnému správnímu orgánu další skutečnosti, což neučinila.*“ Žalobce navrhl „vyloučit uvedenou svědkyni pro podjatost, nevěrohodnost a podezření z křivé výpovědi“.

Žalobce vyjádřil přesvědčení, že správní orgány obou stupňů nesprávně posoudily a vyhodnotily písemnosti žalobce ze dne 10. a 11. 3. 2007, které adresoval sdružení vlastníků jednotek a zejména pak svědeckou výpověď v napadeném rozhodnutí nejmenovaného svědka (žalobci není známo, zda by se mělo jednat o výpověď Z. H. či jiného svědka), podle které měl žalobce po celou rozhodnou dobu společně se svou matkou užívat její byt. Uvedené písemnosti však žalobce podával v rámci pomoci své matce (které pomáhal s ohledem na její vysoký věk), a to na samém počátku rozhodného období, kdy ještě ani nebylo vydáno rozhodnutí o přiznání příspěvku na živobytí. I pokud by

argumentace žalobce nebyla správními orgány akceptována, mohlo být nanejvýš rozhodnuto o tom, že žalobce užíval byt své matky pouze v průběhu měsíce března 2007 a nikoli i v dalším navazujícím období, jak to dovodily správní orgány.

Ohledně výpovědi nejmenovaného svědka žalobce namítal, že dokazování bylo v tomto směru provedeno naprosto nedostačujícím způsobem, když byl ve věci vyslechnut pouze jediný svědek z celého domu, který navíc bydlel v jiné části domu, než je umístěn byt matky žalobce a navíc zde bydlel pouze po část rozhodného období. Správním orgánům nic nebránilo, aby byl k příslušné otázce vyslechnut větší počet svědků, případně veškeré osoby bydlící v předmětném domě. Vlastní výpověď osamoceného a dokonce nejmenovaného svědka je přitom z hlediska časového i věcného naprosto nepřesná a v zásadě nepoužitelná, neboť svědek neuvedl konkrétní dny, kdy měl spatřit žalobce v místě bydliště jeho matky, při jaké činnosti, po jakou dobu a v jakém konkrétním domácím oblečení. Žalobce sice nemůže vyloučit, že v rozhodnou dobu v několika případech svou matku navštívil, nicméně kategoricky popírá, že by zde snad po delší období či dokonce trvale bydlel. K prokázání tohoto svého tvrzení pak žalobce navrhl provedení důkazů svědeckými výpověďmi alespoň některých sousedů své matky, kteří byli vyslechnuti v řízení o zrušení trvalého pobytu žalobce.

Podle žalobce bylo dokazování prováděné v průběhu správního řízení nesprávně zaměřeno a nebylo vedeno v dostatečném rozsahu. Výsledky dokazování neumožňují spolehlivě dospět k závěru, že žalobce v rozhodném období skutečně žil společně se svou matkou v bytě na adrese S. č. 342. Rozhodnutí žalovaného tak nevychází ze správně zjištěného skutkového stavu.

S ohledem na výše uvedené žalobce navrhl, aby Krajský soud žalobě vyhověl, zrušil rozhodnutí správních orgánů obou stupňů a uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci náklady řízení.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 10. 11. 2011, č. j. 38 Ad 29/2010 – 70, rozhodnutí žalovaného zrušil, věc mu vrátil k dalšímu řízení a uložil mu povinnost zaplatit náklady řízení ve výši 10 146 Kč k rukám zástupce žalobce. Krajský soud podrobně zrekapituloval obsah správního spisu a poukázal rovněž na obsah výpovědí svědkyň, které byly vyslechnuty formou dožádání u Okresního soudu v Bruntále dne 6. 9. 2011. Svědkyně A. J. uvedla, že na adrese S. 342 bydlí 4 roky, ví o tom, že paní D. má dva syny, přičemž ona nezná ani jednoho z nich. Někde slyšela, že paní D. z bytu vypověděla jednoho ze svých synů, toho který je svobodný. Svědkyně J. L. uvedla, že žalobce zná od vidění, bydlí ve stejném vchodě jako on, ale vlastně neví, zda tam ještě bydlí, vídá ho těch 8 let, co ona bydlí ve S. č.p. 342. V období březen 2007 až září 2008 opravdu neví, jak často žalobce vídala, ví jen to, že žalobce má zrušen trvalý pobyt. Nyní jej vídá dvakrát do měsíce, jak často ho vídala dříve, si nevzpomíná, vídala ho hrozně málo. Svědkyně Z. H. uvedla, že žalobce zná přibližně od roku 2003, dříve bydleli v jednom domě, ale každý v jiném vchodě. V domě, kde bydlí jeho matka, žalobce vídávala, ale již neví jak často. V letech 2007 – 2008 žalobce vídávala asi dvakrát až třikrát měsíčně, pak již ne tak často. Předpokládá, že žalobce chodíval za svou matkou. Tato svědkyně dále uvedla, že pracuje na Obecním úřadu a s žalobcem řešila žádost o zrušení trvalého pobytu, kterou podala jeho matka. Nemůže říct, zda žalobce u své matky bydlel, nebo tam chodil na návštěvu. Bydlela

v jiném vchodě, do jejich domu často nechodila a do jejich bytu nikdy nechodila. Ví jen, že si tam žalobce někdy přebíral poštu nebo mu pošta byla doručována prostřednictvím jeho matky.

Krajský soud se neztotožnil se závěrem správních orgánů, že žalobce užíval byt společně se svou matkou. Konstatoval, že správní orgány obou stupňů vycházely z písemností žalobce adresovaných Společenství vlastníků bytových jednotek, ze sdělení tohoto společenství vlastníků, že žalobce není odhlášen ze služeb spojených s užíváním bytu, z matkou žalobce podepsaného vyúčtování služeb za rok 2007, kde je žalobce uveden jako osoba spolubydlící, z evidenčního listu ze dne 1. 10. 2008 a z výpovědí svědků, že vídají v místě bydliště žalobce často v domácím oblečení. Z těchto důkazů učinil žalovaný závěr, že žalobce se v místě trvalého pobytu zdržuje a vystupuje jako spolumajitel nebo uživatel předmětného bytu. Podle krajského soudu však pro posouzení otázky, zda žalobce měl být posuzován společně se svou matkou, není rozhodující, že nebyl formálně odhlášen ze služeb spojených s užíváním bytu, či jakým způsobem bylo realizováno vyúčtování služeb za rok 2007, kde byl uveden jako osoba spolubydlící, případně obsah evidenčního listu ze dne 1. 10. 2008. Rozhodné je prokázání skutečnosti, zda fakticky za období březen 2007 až září 2008 společně se svou matkou užíval předmětný byt. Žalobce tuto skutečnost v průběhu správního i soudního řízení popíral. Tato skutečnost nebyla podle krajského soudu jednoznačně potvrzena ani výslechem svědků slyšených ve správním řízení, které ostatně žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí jmenovitě neuvádí a odvolává se pouze obecně na „výpovědi svědků ze dne 18. 9. 2008 a 23. 10. 2008 z místa trvalého pobytu žalobce“. Svědkové slyšení v průběhu soudního řízení, kteří vypovídali i ve správním řízení, ohledně odhlášení žalobce z místa trvalého pobytu nepotvrdili skutečnost, že žalobce fakticky trvale, pravidelně užíval byt své matky na adrese S. č. p. 342. Krajský soud uzavřel, že jestliže správní orgán prvního stupně vycházel ze skutečnosti, že žalobce je společně posuzovanou osobou se svou matkou, postupoval nesprávně, neboť tento závěr nemá oporu v provedeném dokazování.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“). Stěžovatel v kasační stížnosti nejprve popsal dosavadní průběh řízení a důkazy z nichž vycházely správní orgány. Vyjádřil přesvědčení, že bylo dostatečně prokázáno, že žalobce v období rozhodném pro vyčíslení přeplatku na dávce pomoci v hmotné nouzi užíval společně se svou matkou byt v jejím vlastnictví na adrese S., č. p. 342. Získané a použité důkazy podle názoru stěžovatele prokazují faktické a pravidelné užívání jejího bytu žalobcem (viz zejména písemnosti žalobce adresované Společenství vlastníků bytových jednotek S.). Tím není dotčeno, že se žalobce v rozhodném období mohl příležitostně a krátkodobě, zejména např. v letním období, zdržovat mimo adresu svého trvalého bydliště a pobývat u přátel a známých. Podpůrně lze na správnost úvahy o užívání předmětného bytu žalobcem usoudit z vyjádření veřejného ochránce práv ze dne 5. 5. 2009, sp. zn. 497/2009/VOP/ZV, který rozhodl nezahajovat šetření postupu správního orgánu prvního stupně ve věci dávky pomoci v hmotné nouzi.

Stěžovatel krajskému soudu vytýkal, že se omezil na pouhé konstatování skutečnosti, že užívání bytu nebylo potvrzeno výslechem svědků ve správním řízení, resp. v řízení o odhlášení žalobce z místa trvalého pobytu, aniž by dále hodnotil a přihlížel

k ostatním důkazům provedeným v řízení před správními orgány. Následně usoudil na vady řízení spočívající v nedostatečném dokazování. Tento závěr krajského soudu je podle stěžovatele nesprávný. Stěžovatel má za to, že krajský soud v tomto směru nepostupoval v souladu s § 132 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 64 s. ř. s., tj. nehodnotil důkazy jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a řízení před soudem je tak stiženo vadou, jež má za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé.

K výslechům svědků ve správním řízení, které podle krajského soudu nepotvrzují užívání bytu, stěžovatel uvedl, že podle jeho názoru právě z výslechu svědků (Z. H., J. G., J. L.) lze usoudit na užívání předmětného bytu žalobcem, k čemuž pak přistupují další důkazy provedené správním orgánem prvního stupně. Výpovědi svědků u dožádaného soudu užívání bytu žalobcem nevyvrátily a lze z nich usuzovat spíše na skutkový stav v době trvání výslechů a nikoli na skutkový stav v období rozhodném pro vyčíslení přeplatku na dávce. V souvislosti se svědeckými výpověďmi nelze také přehlédnout již značný časový odstup od období, k němuž se mají svědecké výpovědi vztahovat. Výslechy svědků u dožádaného soudu se tak stěžovateli z tohoto pohledu jeví spíše nadbytečné, neboť zde jsou jiné důkazy osvědčující skutkový stav v rozhodném období (výslechy svědků Z. H., J. G., J. L., sdělení Společenství vlastníků bytových jednotek S., evidenční list ze dne 1. 10. 2008, vyúčtování služeb za rok 2007, korespondence žalobce adresovaná společenství vlastníků).

K výslechům svědků v řízení o zrušení trvalého pobytu žalobce stěžovatel připomenul, že tyto výslechy byly vedeny ve zcela jiném řízení a osvědčovaly aktuální skutkový stav, tudíž jsou pro účely úvahy o užívání bytu žalobce nepoužitelné. Ke zrušení trvalého pobytu, jakožto deklarace, že žalobce předmětný byt neužívá, došlo až v roce 2009, a to na základě žádosti matky žalobce, která byla podána až dne 14. 11. 2008, tedy po období rozhodném pro vyčíslení přeplatku na dávce pomoci v hmotné nouzi.

S ohledem na výše uvedené má stěžovatel za to, že jeho rozhodnutí je věcně správné a netrpí vadami, jež jsou mu vytýkány rozhodnutím krajského soudu. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 11. 2011, č. j. 38 Ad 29/2010 – 70, zrušil, věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení a stěžovateli přiznal náhradu nákladů řízení.

Vzhledem k tomu, že s účinností od 1. 1. 2012 přešla na základě zákona č. 366/2011 Sb. působnost krajských úřadů rozhodovat o odvolání ve věcech dávek státní sociální podpory, dávek pomoci v hmotné nouzi (dříve dávek sociální péče) a příspěvku na péči na Ministerstvo práce a sociálních věcí, stalo se tímto dnem ministerstvo procesním nástupcem žalovaných krajských úřadů v soudních řízeních v těchto věcech (srov. § 69 s. ř. s., podle kterého *žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla*). V probíhajícím řízení proto Nejvyšší správní soud namísto Krajského úřadu Moravskoslezského kraje jednal jako se žalovaným výhradně s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v rozsahu a z důvodů, které uplatnil stěžovatel v kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odst. 4 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodů tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující rozhodné skutečnosti:

Dne 13. 3. 2007 žalobce podal u správního orgánu prvního stupně žádost o příspěvek na živobytí, ve které uvedl, že má trvalý pobyt v obci S., část obce S., č. p. 342. Současně uvedl, že t. č. je bez přístřeší.

Do protokolu o ústním jednání, které se konalo téhož dne, žalobce uvedl, že žije bez přístřeší a bude si vyřizovat odhlášení z přijímání služeb spojených s užíváním bytu své matky. Dále prohlásil, že v bytě matky nebydlí a bude si též vyřizovat změnu trvalého bydliště, které bude mít na adrese obce.

Ve formuláři „Informace o užívaném bytu“ ze dne 13. 3. 2007, žalobce uvedl, že ke dni podání žádosti neužívá žádný byt.

Při ústním jednání u správního orgánu prvního stupně dne 26. 3. 2007 žalobce uvedl, že se byl informovat na obecním úřadu v místě svého trvalého bydliště, kde mu bylo sděleno, že ze služeb spojených s užíváním bytu své matky nemůže být odhlášen, dokud neprokáže jiné bydliště. Dále zmínil, že bydlí po známých, i nadále je bez přístřeší a žádné doklady o nákladech spojených s užíváním bytu nemůže doložit. V případě, že si zajistí pronájem nebo podnájem, oznámí tuto skutečnost správnímu orgánu.

Oznámením ze dne 26. 3. 2007, č. j. 14752/2007/BRU přiznal správní orgán prvního stupně žalobci od března 2007 dávku příspěvek na živobytí ve výši 3 126 Kč.

Výše vypláceného příspěvku na živobytí poté byla průběžně měněna rozhodnutími správního orgánu prvního stupně, neboť docházelo ke změnám rozdílu mezi částkou

živobytí a výší příjmu žalobce (např. proto, že žalobce začal pobírat peněžitou podporu v rekvalifikaci). Současně správní orgán prvního stupně vypracoval pro žalobce v souladu s § 19 zákona o pomoci v hmotné nouzi Aktivizační plán ze dne 7. 11. 2007, kde mu stanovil úkoly na úseku prokazování snahy o zvyšování příjmu vlastní prací, přičemž žalobce se zavázal ihned po absolvování rekvalifikace hledat si zaměstnání, kde by mohl této rekvalifikace využít, tzn. práci řidiče z povolání, s tím, že tyto aktivity bude vyvíjet i bez podnětů Úřadu práce v Bruntále a bude je každý měsíc předkládat orgánu pomoci v hmotné nouzi. Ohledně bydlení bylo žalobci navrženo, aby si požádal o byt v obci trvalého bydliště, kdy by na poplatku za žádost zaplatil 100 Kč, které může našetřit z příspěvku na živobytí, s čímž však žalobce nesouhlasil.

V rámci kontroly dodržování aktivizačního plánu učinil správní orgán prvního stupně dne 4. 9. 2008 dotaz na Úřad práce v Bruntále (p. J.), co je příčinou toho, že žalobce není dosud zaměstnán, přestože vlastní již od května 2007 řidičský průkaz skupiny C a od října 2007 skupiny E na základě rekvalifikace umožněné mu Úřadem práce v Bruntále a od března 2008 vlastní profesní průkaz řidiče. Uvedenou pracovnicí bylo sděleno, že se jedná o problémového klienta, který je na základě požadavků zaměstnavatelů doporučován k přijetí do zaměstnání, ale vzhledem k tomu, že nemá dořešenu otázku bydlení, setkává se tato pracovnice s tím, že při nabídce vhodného zaměstnání, např. ve Vrbně pod Pradědem, uvádí žalobce, že se zdržuje v současné době v D. a nemá finanční prostředky na dojíždění a obráceně. Jeho jednání se jeví jako účelové, navíc se mu nedaří doručovat korespondenci prostřednictvím České pošty, neboť na kontaktní adrese, kterou pro poštovní styk sdělil (S. č. 342), si zásilky zásadně nepřebírá. Žalobce byl poučen o tom, že finanční náklady spojené s dojížděním nejsou důvodem pro odmítnutí vhodného zaměstnání.

K ověření dodržování aktivizačního plánu ohledně bydlení žalobce, byla správním orgánem prvního stupně kontaktována paní J. G. (předsedkyně výboru Společenství vlastníků jednotek S.), která dne 15. 9. 2008 informovala pracovnici správního orgánu prvního stupně, že žalobce bydlí nadále u své matky ve S. 342, užívá její byt a jen občas bývá na návštěvě u bratra nebo u svých kamarádů. Předsedkyně výboru dále uvedla, že žalobce nelze v důsledku jeho agresivního chování přehlédnout a má obavy, že ji fyzicky napadne. Při instalaci satelitního přijímače společného pro všechny bytové jednotky v domě, žalobce prohlašoval, že je majitelem bytu a požadoval zajištění příjmu co největšího množství stanic. V evidenčním listě k bytu jsou uvedeny dvě osoby – žalobce a jeho matka. Bratr žalobce je ženatý a bydlí ve S. č. p. 348.

Dne 18. 9. 2008 pracovnice správního orgán prvního stupně navštívila tuto předsedkyni výboru společenství vlastníků, která předložila evidenční list k bytu matky žalobce, platný od 1. 10. 2008, v němž je žalobce veden jako spolubydlící. Předsedkyně výboru správnímu orgánu sdělila, že žalobce byt užívá společně s matkou a předložila správnímu orgánu přípisy žalobce ze dne 30. 7. 2006, 10. 3. 2007 a 11. 3. 2007 adresované výboru společenství vlastníků, v nichž žalobce vystupuje jako spoluvlastník domu č. 342 – 344. Na všech těchto přípisech je uvedeno žalobcovo jméno, podpis a adresa bydliště S. 342, S. Předsedkyně výboru opět vyjádřila obavu z fyzického napadení ze strany žalobce a konstatovala, že pokud je žalobce doma, jeho matka nikomu neotvírá. Má pocit, že matka žalobce se svého syna bojí.

V přípise ze dne 30. 7. 2006 se žalobce na předsedkyni výboru společenství obrátil ve věci poškození společné antény a řešení způsobu příjmu televizních kanálů přes satelit.

V přípise ze dne 10. 3. 2007 žalobce předsedkyni výboru společenství vlastníků sdělil, že přiřezával dřevotřískové desky za použití elektrické energie ze společných prostor. Úhradu za elektrickou energii vypočetl ve výši 2 Kč a uvedl, že tuto částku uhradí ihned po vystavení dokladu o příjmu peněz.

V přípise ze dne 11. 3. 2007, rovněž adresovaném předsedkyni výboru, se žalobce vyjádřil, že není zajištěna kontrola činnosti ve sklepě (z hlediska odběru elektrické energie). Prohlásil, že o tomto problému doposud nevěděl, nicméně jej plně uznává a je připraven jej řešit. Navrhoval instalovat po souhlasu předsednictva SVJ do předmětných dveří z venkovní strany kukátko na své náklady, s tím, že při jakémkoliv jiném řešení je třeba vzít v úvahu finanční náročnost, nicméně se mu nebrání.

Ze záznamu o sociálním šetření ze dne 29. 9. 2008 vyplývá, že tohoto dne ve 14:10 hod. provedl správní orgán prvního stupně šetření v místě trvalého pobytu žalobce za účelem zjištění, zda se žalobce v místě tohoto pobytu zdržuje. Při příjezdu k domu S. 342 byla v okně ve třetím podlaží spatřena matka žalobce. Po vstupu do domu a zvonění u bytu se však nikdo neozval. V rámci tohoto šetření pracovnice správního orgánu mluvila s předsedkyní společenství vlastníků jednotek, která uvedla, že žalobce se zdržuje v bytě u matky, která v případě, že je přítomen, nikomu neotvírá. Uvedla rovněž, že žalobce užívá část sklepních prostor, do kterých odmítá kohokoliv vpustit a je konfliktní.

Správní spis dále obsahuje „vyúčtování služeb spojených s bydlením za rok 2007“, ve kterém jsou v bytě matky žalobce uvedeny 2 osoby a evidenční list ze dne 1. 10. 2008, v němž je žalobce uveden jako spolubydlící v bytě své matky.

Do protokolu o ústním jednání ze dne 22. 10. 2008 žalobce sdělil, že se v uplynulých třech týdnech zdržoval v U. u známého. Nové skutečnosti ohledně bydlení nesdělil. Uvedl, že dnes bude asi bydlet ve V. p. P. na chatě, kde má možnost bydlet z dobré vůle jejího majitele. Bližší informace nesdělil s odůvodněním, že majitele nechce zatahovat do problémů.

Dne 23. 10. 2008 provedl správní orgán prvního stupně znovu sociální šetření v místě trvalého pobytu žalobce za účelem zjištění, zda se žalobce v místě tohoto pobytu zdržuje. Při vstupu do domu sociální pracovnice zjistila, že na poštovní schránce je uvedeno jméno D. Byt nebyl vůbec označen, na zvonění nikdo neotevřel. V okolních bytech rovněž nikdo neotevřel.

Svědkyně Z. H. při výslechu dne 23. 10. 2008 uvedla, že bydlí ve vedlejším vchodě. Podle této svědkyně žalobce v bytě své matky bydlí, neboť ho zde vídá v domácím oblečení, z čehož usuzuje, že ke své matce nechodí pouze na návštěvy.

Žalobce do protokolu o ústním jednání dne 29. 10. 2008 vypověděl, že vzhledem k zastavení výplaty příspěvku na živobytí nemá z čeho žít a kde bydlet. Kamarád J. L., který mu doposud umožňoval využívat pro účely bydlení svůj zahradní domek, který se

nachází ve V. p. P., odjel a žalobce musel uvedený domek opustit. Na dotaz pracovníka správního orgánu prvního stupně, zda žalobce musel chatku opustit z důvodu odcestování kamaráda, nebo proto, že nemá finance na úhradu poskytovaného bydlení, žalobce uvedl, že chatku opustil z obou důvodů.

Rozhodnutím ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 14077/2007/Bru správní orgán prvního stupně žalobci zastavil od 1. 10. 2008 výplatu příspěvku na živobytí. Současně v rámci přípravy podkladů pro vydání rozhodnutí o odnětí dávky jej vyzval podáním ze dne 3. 11. 2008 k doložení požadovaných dokladů. Žalobce na tuto výzvu reagoval sdělením, že v současné době díky panu J. L., bytem S. 348, existuje na jeho zahradní chatce ve V. p. P. Tento „azyl“ mu byl poskytnut z důvodu špatné sociální situace. Dále sdělil, že dne 5. 11. 2008 svou matku seznámil s aktuální situací a ta prohlásila, že nadále není možné, aby měl trvalé bydliště na její adrese a že okamžitě požádá o zrušení trvalého pobytu.

Správní orgán prvního stupně předvolal k podání svědecké výpovědi ve věci místa a formy bydlení žalobce jeho matku, která se k podání svědecké výpovědi nedostavila, písemně však správnímu orgánu prvního stupně sdělila, že ve věci týkající se žalobce odmítá vypovídat.

J. L. dne 24. 11. 2008 ve své svědecké výpovědi uvedl, že nebude vypovídat, neboť nechce nikoho poškodit. Dále uvedl, že odmítá vypovídat také proto, že si přesně nepamatuje termíny, kdy žalobce v jeho chatě bydlel. Uvedl pouze, že jednou to bylo 2 dny, potom 4 dny, jednalo se o pobyty v roce 2007 a 2008, přičemž šlo vždy o krátkodobé několikadenní pobyty, za které si neúčtoval žádnou částku. V době, kdy byl na dovolené nebo pobýval mimo V., žalobce užíval jeho chatku a hlídal mu zahrádku. Další podrobnosti odmítl sdělit. Současně předložil své písemné vyjádření, v němž uvedl, že chatku půjčil žalobci za předpokladu, že nebude v této souvislosti jakkoliv obtěžován, což žalobce porušil. Proto mu již chatku půjčovat nehodlá a nechce být s tímto případem nadále spojován.

Proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně o zastavení výplaty příspěvku na živobytí podal žalobce odvolání, které bylo rozhodnutím Krajského úřadu Moravskoslezského kraje ze dne 16. 1. 2009, č. j. MSK 204916/2008, sp. zn. SOC/53175/2008/Bry 559.2 S10, pro opožděnost odmítnuto.

Dalším rozhodnutím správního orgánu prvního stupně ze dne 4. 3. 2009, č. j. 9905/2009/BRU byla žalobci odňata ode dne 1. 10. 2008 dávka příspěvku na živobytí v souladu s § 49 a § 56 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Rozhodnutím ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. SOC/13430/2009/Ver 559.2 S10, krajský úřad zamítl odvolání žalobce proti tomuto rozhodnutí o odnětí příspěvku na živobytí s odůvodněním, že žalobci byla dávka poskytována v návaznosti na jeho žádost o příspěvek na živobytí z března 2007, ve které uvedl, že je osobou bez přístřeší a byl posuzován jako jednotlivec bez dalších společně posuzovaných osob ve smyslu § 21 v návaznosti na § 2 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Jak však vyplynulo z dalšího vývoje správního řízení nebyla tato skutečnost prokázána, naopak odvolací orgán z doložené spisové dokumentace zjistil, že žalobce užívá byt své matky P. D. v místě svého

trvalého pobytu, což bylo ověřeno i písemnými doklady, např. evidenčním listem k předmětnému bytu. Správní orgán prvního stupně dal žalobci dostatek možností prokázat své tvrzení, že byt na adrese svého trvalého pobytu neužívá. To však žalobce neučinil. Správní orgán prvního stupně proto postupoval správně, když poté, co žalobce nedoložil doklady potřebné pro posouzení jeho nároku na příspěvek na živobytí spolu s matkou P. D., která je vlastnicí bytu (žalobce je v něm přihlášen k trvalému pobytu), a poté co neprokázal, že tento byt neužívá, dávku pomoci v hmotné nouzi odňal. Citované rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 5. 2009 nabylo právní moci dne 3. 6. 2009. Podle obsahu spisu žalobce proti tomuto rozhodnutí žalobu nepodal.

Ve správním spise se dále nachází stanovisko zástupkyně veřejného ochrance práv RNDr. Jitky Seitlové ze dne 5. 5. 2009, sp. zn. 497/2009/VOP/ZV, která žalobci sdělila, že *„po prostudování dokumentace jsem se rozhodla nezahajovat šetření postupu orgánu pomoci v hmotné nouzi. Činím tak proto, že ze spisové dokumentace je zcela zřejmé, že Městský úřad v Bruntále, při rozhodování o Vašich žádostech postupoval v souladu s platnou právní úpravou. Potvrzují to především zde založené výzvy úřadu, které byly konkrétní, a vždy bylo přesně uvedeno, jaký doklad máte úřadu předložit. Opakovaně Vám bylo uloženo předložení potvrzení o tom, že jste odhlášen ze služeb spojených s bydlením v bytě Vaší matky. Neučinil jste tak. Taktéž zde nalézám několik svědectví o tom, že se v bytě své matky zdržujete a navíc v ostatních vztazích týkajících se předmětného bytu vystupujete jako spolumajitel či uživatel. Z tohoto pohledu nelze jinak než Vaše tvrzení o tom, že v bytě své matky nebydlíte, ale nemůžete uvést adresu, kde se skutečně zdržujete, protože si to majitel chaty či jiného bydlení nepřeje, považovat za překážku k přiznání dávek pomoci v hmotné nouzi. Pokud tvrdíte, že v místě svého trvalého bydliště nebydlíte, musíte uvést, kde se zdržujete a jaké jsou Vaše náklady na bydlení. Pokud žádáte o pomoc v hmotné nouzi, je nezbytné též předložit nájemní smlouvu. V opačném případě, by se mohlo odmítání doložení těchto skutečností jevit jako účelové jednání s cílem získat dávky pomoci v hmotné nouzi bez započítání příjmů společně posuzované osoby, tedy Vaší matky. Tvrdil jste, že v místě svého trvalého bydliště nežijete a bydlíte jinde. Úřad tedy musel trvat na tom, abyste zcela jednoznačně tuto skutečnost prokázal, neboť jde o skutečnost rozhodnou pro přiznání pomoci v hmotné nouzi. Tuto povinnost úřadu, resp. orgánu pomoci v hmotné nouzi ukládá přímo zákon. Pokud by tak nečinil, jednal by v rozporu se zákonem. Vámi tvrzené skutečnosti je úřad povinen zkontrolovat jedním z nástrojů, který mu správní řád dává, a to je provedení šetření v místě bydliště žadatele. Pokud tuto kontrolu žadatel o pomoc v hmotné nouzi sociálním pracovnicím neumožní, nemohou ho k tomu nutit, na druhou stranu pak nemohou požadovanou dávku přiznat. Vzhledem k tomu, že jste nedoložil požadované doklady a informace, nebyla Vaše matka dosud vyřazena z okruhu společně posuzovaných osob. Je tedy i ona povinna předložit své příjmy a umožnit kontrolu ve svém bytě. Předložení výše příjmů společně posuzované osobě ukládá zákon, pokud tak neučiní, může být příslušným úřadem pokutována. Stejně tak by měla ve Vašem zájmu umožnit sociálním pracovnicím šetření ve svém bytě, aby bylo možno rozhodnout o Vaší žádosti.“*

Oznámením ze dne 12. 2. 2010 správní orgán prvního stupně zahájil z moci úřední řízení ve věci přeplatku příspěvku na živobytí vzniklého vyplácením tohoto příspěvku žalobci v období od března 2007 do září 2008.

Žalobce dne 17. 2. 2010 správnímu orgánu prvního stupně sdělil, že vždy na výzvy sociálního odboru správního orgánu uváděl a dle možností dokládal, že se svou matkou

již dlouhodobě ve společné domácnosti nežije, přičemž žádné doklady k tomu doložit nemůže.

Následně bylo vydáno již zmíněné rozhodnutí správního orgánu prvního stupně ze dne 1. 4. 2010, č. j. 20486/2010/BRU, jímž z moci úřední žalobci uložil povinnost vrátit přeplatek dávky příspěvku na živobytí za měsíce 3/2007 až 9/2008 v celkové výši 50 230 Kč, neboť za uvedenou dobu neměl nárok na uvedené dávky pomoci v hmotné nouzi.

Nejvyšší správní soud dále zjistil, že ve správním spise je založen spis Obecního úřadu sp. zn. OÚSH/Ha/10/2008-EO z jehož obsahu vyplývá, že dne 13. 10. 2008 podala matka žalobce žádost o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobce na adrese S. 342, č. bytu 9. K důvodům žádosti uvedla, že při poskytování pobytu byl výše uvedený nesčetněkrát poučen a upozorněn na nutnost dodržovat podmínky pobytu, zejména hradit dohodnuté náklady s tím spojené. Tyto náklady i po několikeré výzvě neuhradil.

Při ústním jednání v rámci řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobce dne 18. 12. 2008 uvedla, že žalobce se v bytě zdržuje jen zřídka a pouze v případě, že něco potřebuje. V bytě však i nadále má své osobní věci. Jako důvod podání žádosti na zrušení místa trvalého pobytu matka žalobce uvedla, že její syn je nezaměstnaný, nepřispívá ji na domácnost, a proto nechce, aby byl v jejím bytě hlášen.

Svědkyně J. L. dne 8. 1. 2009 do protokolu jako svědek uvedla, že žalobce zná pouze od vidění, v domě ho občas vídá, přičemž dle jejího názoru se doma nepravidelně zdržuje.

Svědkyně A. J. téhož dne do protokolu uvedla, že žalobce zná pouze od vidění, potkává ho na schodech a jelikož bydlí v sousedním bytě, vídává ho občas chodit i do bytu. V domě ho vídává přibližně dvakrát do měsíce.

Obecní úřad rozhodnutím ze dne 28. 1. 2009 žádost P. D. zamítl s odůvodněním, že nejsou splněny podmínky § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných čísel, neboť z výpovědí účastníků, svědků, jakož i z předložených listinných důkazů zjistil, že M. D. sice užívací právo k nemovitosti zaniklo, avšak nebyla splněna druhá podmínka, neboť pan D. objekt užívá. Co se týče druhé podmínky, tedy faktického neužívání bytu, rozumí se jím pro účely zákona o evidenci obyvatel neužívání objektu, tedy stav, kdy občan definitivně byt opustí, včetně odstěhování veškerých osobních věcí s úmyslem, že se do tohoto bytu již nikdy nevrátí. Obecnímu úřadu je však známo, že M. D. se v předmětném bytě stále zdržuje a nikdy se definitivně neodstěhoval.

K odvolání žalobce proti tomuto rozhodnutí, Krajský úřad Moravskoslezského kraje, odbor vnitra a krajský živnostenský úřad, napadené rozhodnutí správního orgánu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k novému projednání. Správnímu orgánu prvního stupně vytkl řadu procesních pochybení, jichž se dopustil při vyhotovení napadeného rozhodnutí, k věci samé uložil správnímu orgánu vyslechnout účastníky i obě svědkyně, event. další svědky ke konkrétně zde uvedeným otázkám, neboť existují pochybnosti o zjištění skutkového stavu věci.

Dalším rozhodnutím ze dne 25. 8. 2009 Obecní úřad žádosti P. D. vyhověl a údaj o místu trvalého pobytu pana M. D. zrušil, a to především po výslechu svědka M. H., bytem S. č. p. 342, který uvedl, že zná žalobce od vidění, v domě jej vídá jednou za čas a „řekl by, že v bytě své matky nebydlí." Vídá jej nepravidelně asi jednou do měsíce.

Z provedené rekapitulace vyplývá, že v posuzovaném případě se primárně jedná o posouzení otázky, zda žalobce v rozhodném období od března 2007 do září 2008 byl osobou bez přístřeší jak o sobě v žádosti o dávku sociální péče tvrdil, či naopak bydlel společně se svou matkou v jejím bytě a zda byl tudíž v tomto období ve smyslu § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu společně posuzovanou osobou se svou matkou, paní P. D., která pobírá starobní důchod. Jinými slovy řečeno, zda dávka byla žalobci přiznána na základě pravdivých a nezkreslených údajů, či naopak.

Nejvyšší správní soud při posouzení věcí vycházel ze shora uvedených důkazů – zejména výpovědi předsedkyně výboru Společenství vlastníků jednotek S. J. G. ze dne 18. 9. 2008, výpovědi svědkyně Z. H. ze dne 23. 10. 2008, přípisů žalobce ze dne 10. 3. 2007 a 11. 3. 2007 adresovaných výboru společenství vlastníků, v nichž žalobce vystupuje jako uživatel či spoluvlastník domu č. 342 – 344, vyúčtování služeb spojených s bydlením za rok 2007, ve kterém jsou v bytě matky žalobce uvedeny 2 osoby a evidenčního listu ze dne 1. 10. 2008, v němž je žalobce uveden jako spolubydlící v bytě své matky, jakož i výpovědi svědka J. L. ohledně četnosti pobytu žalobce ve svědkově chatě.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu zhodnocením důkazů ve správním řízení provedených nevyplývá závěr, který byl zaujat krajským soudem, a to ani po výslechu svědků slyšených před dožádaným soudem.

Úvaze krajského soudu, podle které pro posouzení otázky, zda žalobce měl být posuzován společně se svou matkou, není rozhodující, že nebyl formálně odhlášen ze služeb spojených s užíváním bytu, či jakým způsobem bylo realizováno vyúčtování služeb za rok 2007, kde byl uveden jako osoba spolubydlící, případně evidenční list ze dne 1. 10. 2008, lze přisvědčit pouze potud, že rozhodující je skutečný, nikoli formální stav, neboť ten se může od faktického stavu i poměrně výrazně lišit, např. v důsledku laxního přístupu účastníků řízení k vyřizování úředních záležitostí.

V posuzované věci však je třeba zohlednit, že stav zachycený ve výše uvedených dokumentech (dle kterých žalobce společně se svou matkou obýval předmětný byt), potvrzují rovněž svědecké výpovědi, zejména pak výpověď předsedkyně výboru společenství vlastníků jednotek, která výslovně uvedla, že žalobce bydlí spolu se svou matkou v jejím bytě. Výpověď předsedkyně výboru společenství vlastníků jednotek J. G. považuje Nejvyšší správní soud za zásadní i s přihlédnutím k tomu, že statutární orgán společenství vlastníků má větší přehled o dění ve spravované nemovitosti a veškerými s tím souvisejícími záležitostmi, než ostatní obyvatelé domu. S obsahem výpovědi předsedkyně výboru pak koresponduje výpověď další svědkyně Z. H., která výslovně uvedla, že žalobce v bytě své matky bydlí, neboť ho zde vídá v domácím oblečení. Skutečnost, že žalobce v předmětném období pravidelně bydlel v bytě své matky, podle Nejvyššího správního soudu potvrzuje také jeho vystupování z pozice uživatele či spoluvlastníka bytu, které je patrné z obsahu již zmíněných přípisů žalobce adresovaných předsedkyni výboru

společenství vlastníků jednotek. Nutno zdůraznit, že jde o přípisy učiněné dne 10. a 11. 3. 2007, tedy z období bezprostředně předcházejícího datu podání žádosti žalobce o poskytnutí požadované dávky (13. 3. 2007). Zejména z přípisu ze dne 11. 3. 2007 je patrné, že žalobce neuvažoval o ukončení pobytu v bytě své matky, neboť navrhuje řešení kontroly využívání sklepních prostor do budoucna a projevuje ochotu problém řešit. Jistě by neměl důvod tak činit, pokud by v bytě matky nežil a v souvislosti s tím sklepní prostory neužíval.

Nutno připustit, že v průběhu soudního řízení se svědkyně A. J. k otázce pobytu žalobce vyjádřila pouze tak, že v bydlišti S. 342 bydlí 4 roky, paní D. má dva syny, ona nezná ani jednoho a někde slyšela, že vypověděla jednoho ze svých synů, toho který je svobodný. V této souvislosti je však třeba připomenout její výpověď učiněnou v průběhu řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobce, kdy tatáž svědkyně dne 8. 1. 2009 do protokolu uvedla, že žalobce se v bytě matky nepravidelně zdržuje.

Svědkyně J. L. v průběhu soudního řízení uvedla, že žalobce zná od vidění, bydlí ve stejném vchodě, ale neví, zda tam žalobce bydlí, vídá ho těch 8 let co bydlí ve S. č.p. 342. V období březen 2007 až září 2008 opravdu neví, jak často žalobce vídala, ví jen to, že žalobce má zrušen trvalý pobyt. Nyní žalobce vídá dvakrát do měsíce, jak často ho vídala dříve, si nevzpomíná, vídala ho hrozně málo.

V průběhu řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobce tato svědkyně uvedla, že žalobce zná pouze od vidění, potkává ho na schodech a jelikož bydlí v sousedním bytě, vídává ho občas chodit i do bytu. V domě ho vídává přibližně dvakrát do měsíce.

Odhlédne-li se od věku svědkyně J. (80 let), jejího zdravotního stavu (sama uvedla, že trpí zeleným zákalem) a časového odstupu více než dvou let od doby výslechu svědkyň v průběhu řízení o zrušení údaje o trvalém pobytu žalobce, je třeba připustit, že výpovědi učiněné u dožádaného soudu vskutku výslovně nepotvrzují pravidelné (každodenní) užívání bytu žalobcem. Zároveň však nijak nevyvrací, že žalobce v období od března 2007 do září 2008 se v bytě své matky pravidelně zdržoval. Z výpovědí uvedených svědkyň je totiž zřejmé, že žalobce v domě či jeho okolí nepravidelně vídávaly několikrát do měsíce po dobu několika let. Při zohlednění toho, že v bytových domech, které obývá větší počet lidí, panuje určitá míra anonymity, lidé se často příliš neznají, nestýkají a potkávají se tudíž jen zřídka, což, jak je patrné z uvedených svědeckých výpovědí, platí i v posuzované věci, pak nelze z výpovědí uvedených svědkyň žádný zásadní závěr ohledně četnosti či pravidelnosti pobytu žalobce v bytě své matky v rozhodném období činit. Nejvyšší správní soud se nicméně přiklání k závěru, že pokud svědkyně, které se se žalobcem jinak žádným způsobem nestýkaly, přesto jej několikrát do měsíce náhodně potkaly, nasvědčuje to (právě s ohledem na popsanou anonymitu bydlení v bytových domech) spíše tomu, že žalobce se v bytě své matky pravidelně zdržoval. Nelze přeci vyloučit, že i obyvatelé, kteří v domě bydlí každodenně, se mohou vzájemně potkávat velmi sporadicky, např. pouze několikrát do měsíce, či ještě méně, pokud se liší jejich životní styl a z toho pramenící režim. Z četnosti jejich náhodných setkání v domě, či jeho okolí, nelze totiž vůbec usuzovat na to, že se ve svém bytě nezdržují vůbec, nebo jen zřídka.

Tytéž úvahy lze vztáhnout též na výpověď svědkyně Z. H., která v průběhu soudního řízení uvedla, že žalobce zná přibližně od roku 2003, dříve bydleli v jednom domě, ale každý v jiném vchodě. V domě obývaném paní D. žalobce vídávala, ale již neví jak často. V letech 2007 – 2008 tomu mohlo být asi dvakrát až třikrát měsíčně, později již ne tak často. Nemůže říct, zda žalobce u své matky bydlel, nebo tam chodil jen na návštěvu. Bydlela v jiném vchodu, do vedlejšího domu často nechodila a do bytu D. nechodila nikdy. Ví jen, že si tam žalobce někdy přebíral poštu nebo mu pošta byla doručována prostřednictvím jeho matky, což ji bylo známo jako pracovnici Obecního úřadu.

Výpověď této svědkyně ze dne 6. 9. 2011 se poněkud odlišuje od její výpovědi učiněné ve správním řízení, v níž dne 23. 10. 2008 uvedla, že žalobce v bytě své matky bydlí, neboť ho zde vídá v domácím oblečené, z čehož usoudila, že ke své matce nechodí pouze na návštěvy. Rozdíl ve výpovědích této svědkyně týkající se četnosti pobytu žalobce v bytě jeho matky není nikterak zásadní a lze jej přičíst na vrub časovému odstupu od doby, o které svědkyně hovoří. Nejvyšší správní soud má za to, že při posouzení věci je třeba vycházet především z výpovědi této svědkyně učiněné ve správním řízení, z níž vyplývá, že žalobce v bytě své matky pravidelně bydlel. Ani z výpovědi této svědkyně učiněné v soudním řízení do protokolu u dožádaného soudu však nelze dovozovat závěr, že by žalobce v bytě matky pravidelně nebydlel. Skutečnost, že část poznatků získala svědkyně jako sousedka z domu, kde se nachází předmětný byt a část jako pracovnice Obecního úřadu, nemůže zpochybnit věrohodnost její výpovědi, jak namítal žalobce.

Hodnotí-li Nejvyšší správní soud provedené důkazy každý jednotlivě a všechny v jejich vzájemné souvislosti, pak nelze uvěřit tvrzení žalobce, že v bytě své matky v době podání žádosti o dávku a později nebydlel. Nelze totiž odhlédnout od zjištění, že žalobce neučinil, ač byl k tomu v průběhu rozhodného období opakovaně vybízen, žádný krok k ukončení svého pobytu v bytě matky a odmítal doložit též skutečnost, kde se fakticky zdržuje. Z obsahu spisu vyplývá, že matku informoval o nutnosti prokázat ukončení svého pobytu až v listopadu 2008, aniž by vysvětlil, proč tak neučinil dříve, když k tomu byl opakovaně správním orgánem prvního stupně vyzýván již od března 2007. Rovněž na opakované naléhání označil za místo svého pobytu chatu kamaráda J. L., ten však jako svědek vypověděl, že žalobce se zde zdržoval pouze krátkodobě, jednou snad po dobu dvou a podruhé po dobu čtyř dnů v průběhu let 2007 – 2008. V této souvislosti je nutné uvést, že pokud žadatel o pomoc v hmotné nouzi neuvede údaje potřebné pro ověření nároku na dávku a její výši, tvrdí, že se v místě svého trvalého bydliště nezdržuje a bydlí jinde, musí správní orgán trvat na tom, aby tuto skutečnost prokázal, neboť mu to ukládá zákon. V opačném případě žadatel riskuje, že mu dávka nebude přiznána nebo mu bude posléze odejmuta. Je nutno připustit, že nejlépe by stav věci mohla popsat matka žalobce P. D., ta však v průběhu správního řízení odmítla vypovídat. Nicméně např. v žádosti o zrušení údaje trvalého pobytu žalobce ze dne 13. 10. 2008 uvedla, že tuto žádost podává proto, že při poskytování pobytu žalobce nesčetněkrát upozornila na nutnost dodržovat podmínky pobytu, zejména hradit dohodnuté náklady s tím spojené. Tyto náklady i po několikeré výzvě neuhradil. Toto její prohlášení nepochybně svědčí o tom, že žalobce v jejím bytě bydlel a odmítal podílet se na úhradě nákladů spojených s bydlením. Obdobné skutečnosti uvedla matka žalobce i ve své výpovědi ze dne 18. 12. 2008, v řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu žalobce, v níž zopakovala, že její syn je nezaměstnaný,

nepřispívá jí na domácnost, a proto nechce, aby byl v jejím bytě hlášen. Pokud by žalobce skutečně v bytě společně se svou matkou pravidelně nebydlel, jak tvrdí, pak by jeho matka necítila potřebu, aby jí přispíval na náklady domácnosti.

Se všemi provedenými důkazy pak zcela koresponduje též shora citované vyjádření Úřadu práce v Bruntále vyžádané správním orgánem prvního stupně v rámci kontroly dodržování aktivizačního plánu žalobce.

Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že krajský soud pochybil, když uvedené důkazy takto – ve vzájemné souvislosti - nehodnotil a kladl přílišný důraz na tvrzení žalobce, že v bytě své matky nebydlel a na výpovědi svědků slyšených v průběhu soudního řízení správního, které sice výslovně nepotvrzují skutečnost, že žalobce pravidelně užíval byt své matky, ale současně tuto skutečnost ani nevylučují.

Nejvyšší správní soud naopak dospěl k závěru, že to byl právě žalovaný, který při svém rozhodování vycházel z dostatečně zjištěného skutečného stavu věci a náležitým způsobem zhodnotil získané důkazy k prokázání závěru o povinnosti žalobce vrátit přeplatek na dávce - příspěvek na živobytí za období od března 2007 do září 2008.

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že hodnocení důkazů je rovněž věcí správního orgánu a je ovládáno zásadou volného uvážení. Podle § 50 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, *pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.* Kritériem volného uvážení jsou zásady logiky, přičemž v odůvodnění správního rozhodnutí musí být způsob hodnocení důkazů náležitým způsobem popsán. Oběma těmto požadavkům rozhodnutí žalovaného vyhovuje, neboť žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí náležitě popsal skutečnosti, které vzal za prokázané a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil.

Podle § 51 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., je příjemce dávky povinen vrátit částky neprávem přijaté, jestliže dávku přijímal, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že tato dávka byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo **jestliže dávka byla přiznána nebo její výše stanovena na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů sdělených příjemcem.**

Nejvyšší správní soud tak má za to, že správní orgány věc posoudily správně. Z výše uvedených důkazů totiž skutečně vyplývá, že žalobce v březnu 2007 dosáhl přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi na základě nepravdivého údaje, že je osobou bez přístřeší, ačkoliv v řízení bylo prokázáno, že v předmětném období pravidelně spolu s matkou obýval její byt a byl tak ve smyslu § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu společně posuzovanou osobou se svou matkou, paní P. D., která pobírá starobní důchod. K závěru o správnosti postupu správních orgánů v posuzované věci ostatně dospěla také zástupkyně veřejného ochránce práv RNDr. Jitka Seitlová ve shora citovaném stanovisku ze dne 5. 5. 2009, sp. zn. 497/2009/VOP/ZV.

Nejvyšší správní soud se tedy nemůže ztotožnit s názorem krajského soudu, že závěr správních orgánů, že žalobce je společně posuzovanou osobou se svou matkou, nemá

oporu v provedeném dokazování. Nejvyšší správní soud tak má za to, že krajský soud věc nesprávně právně posoudil. Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tak byl prokázán, a proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 11. 2011, č. j. 38 Ad 29/2010 – 70, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

V dalším řízení bude na krajském soudu, aby se věcí znovu zabýval, přičemž při rozhodování se bude řídit závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu, který dospěl k závěru, že stěžovatel věc posoudil správně.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí pak Krajský soud v Ostravě podle § 110 odst. 2 věty první s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. listopadu 2012

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu